

Nord-Norsk Hestesenter AS
Olsborg
9321 MOEN

Prosjektleder Birgit D. Nielsen
tlf 918 91578
e-post birgitdn@online.no

Sluttrapport desember 2011

Utviklingsprosjekt:

Initiering og koordinering av bevaring, utvikling, bruk og markedsføring av nordlandshest/lyngshest i Troms og i Nord-Norge

Innledning

Den 1. august 2009 starta utviklingsprosjektet ved Nord-Norsk Hestesenter som hadde til formål å bidra til koordinering av bevaring, utvikling, bruk og markedsføring av nordlandshest/lyngshest i Troms og i Nord-Norge. I prosjektbeskrivelsen sto det også innledningsvis: "Styrking og videreutvikling av Nord-Norsk Hestesenter som kompetansesenter for nordlandshest/lyngshest og hest."

Prosjektperioden er forlenga med 5 måneder i forståelse med bidragsyterne, uten økte tilskudd, slik at prosjektet avsluttes ved utgangen av 2011.

I sammendraget av prosjektbeskrivelsen står det følgende:

"Nord-Norsk Hestesenter, Olsborg i Troms skal i løpet av en 2 års periode bygge opp en funksjon hvis oppgave er å ta initiativ til og å koordinere tiltak, prosjekter og aktiviteter som bidrar til bevaring, utvikling, bruk og markedsføring av nordlandshest/lyngshest i Troms, i Nord-Norge og i landet forøvrig. Det er tenkt at funksjonen skal videreføres som en fast aktivitet på Nord-Norsk Hestesenter (NNHS). Prosjektet har en total kostnadsramme på 1.080.000,- og eies av Nord Norsk Hestesenter.

Nord-Norsk Hestesenter fikk økt sitt driftstilskudd over Statsbudsjettet med 500.000,- fra 2012. Driftstilskuddet er i sin helhet knytta til bevaringsoppgaver, slik at man må kunne si at intensjonen i utviklingsprosjektet, som omhandler driftsoppgaver på Nord-Norsk Hestesenterer knytta til nordlandshest/lyngshest, er oppfylt. Prosjektleder er tilbudt en 50%-stilling fra januar 2012 for videreføring av bevarings- og utviklingsoppgavene ved Nord-Norsk Hestesenter.

Status for Nord-Norsk Hestesenter

Nord-Norsk Hestesenter har siden etableringa i 1989 vært i en vanskelig økonomisk situasjon. Dette har ikke bedra seg før sommeren 2011, hvor senteret fikk et ekstraordinært tilskudd fra Landbruksdepartementet, som var et vesentlig bidrag til at Nord-Norsk Hestesenter ikke blei nedlagt i 2011.

Det vil også være en bedre økonomisk situasjon for bevarings- og utviklingsoppgavene for nordlandshest/lyngshest fra 2012 på grunn av den nevnte økningen i statstilskuddet.

I prosjektperioden har den anstrengte økonomien ført til en reduksjon av antall ansatte ved senteret. Daglig leder i 2009 har sagt opp og gått over i 100 % stilling i annen virksomhet, en instruktør har redusert sin stilling ved senteret etter eget ønske og har gått over i annen virksomhet, den andre instruktøren som var tilsatt i 2009 har i en periode påtatt seg oppgavene som daglig leder, men har frasagt seg oppgavene etter kort tid i denne funksjonen. Senteret har i deler av prosjektperioden hatt færre lærlinger enn det som har vært vanlig for senteret.

Vedlikehold av anlegg og videreutvikling senterets aktiviteter har naturlig nok vært nedprioritert i denne situasjonen.

Prosjekt nordlandshest/lyngshest har i prosjektperioden blitt en mindre integrert del av NNHS sin aktivitet enn man så for seg ved etableringa, men målet om at *"funksjonen skal videreføres som en fast aktivitet på Nord-Norsk Hestesenter"* er nådd i og med det økte statstilskuddet fra 2012 som er nevnt innledningsvis.

Flere av tiltaka i prosjektplanen har ikke kunnet gjennomføres fordi NNHS sin økonomiske situasjon var så vanskelig at midlene ikke kunne forskutteres, på tross av at midlene ville komme inn i etterkant. Hele budsjettet er derfor ikke brukt opp. Prosjektleder har hatt avtale om en 50 %-stilling istedenfor en 60 %-stilling slik det er beskrevet i prosjektplanen også på grunn av den krevende økonomien, slik at det var ubrukte lønnsmidler igjen til å videreføre prosjektet ut 2011.

Prosjektleder har brukt mye arbeidstid på å forsøke å bidra til en økt og sikker finansiering av NNHS, fordi bevaring og utvikling av nordlandshest/lyngshest uten et velfungerende og kompetent NNHS kan betraktes som en svært krevende for ikke å si en umulig oppgave.

Nord-Norsk Hestesenter (NHS) har likevel, etter prosjektleder sin oppfatning, gjennom hele prosjektperioden brukt sine knappe ressurser til arbeidet med å bidra til bevaring og utvikling av nordlandshest/lyngshest på en best mulig måte innafor gitte rammer. Prosjektleder opplever de ansatte, både nåværende og tidligere som svært kompetente, imøtekommende og positive og som strekker seg svært langt, nærmest på dugnad, for å bidra til at prosjektet skal lykkes.

Høsten 2010 leverte ei gruppe oppnevnt av NHS en rapport om de tre nasjonale hestesentrene til Landbruks- og matdepartementet (LMD). Rapporten beskriver dagens situasjon for de tre sentrene, den legger fram grunnlag for opprettelsen av sentrene og peker på hvilke oppgaver som forventes at sentrene utfører (nasjonale oppgaver), beskriver samarbeidspotensialet og sier noe om nødvendig økonomisk fundament for de tre senterne. LMD har anerkjent innholdet i rapporten, men ønsker en bedre avklaring i forhold til oppgavefordeling og samarbeid mellom sentrene. LMD skal ta initiativ til en prosess hvor dette skal avklares.

I forhold til beskrivelsen i rapporten er NNHS nå tilstrekkelig finansiert for å løse bevaringsoppgavene, men ikke finansiert i det hele tatt for å løse oppgavene som regionalt kompetansesenter. NNHS mangler også byggetrinn II, som må gjennomføres før senteret kan betraktes som ferdig og funksjonelt i forhold til oppgavene. NNHS har søkt Fylkeskommunen i Troms om et prosjekt for å komme videre med finansiering og planlegging av NNHS som kompetansesenter for hest i Nord-Norge.

Status for nordlandshest/lyngshest

Hesterasen er den mest sårbare av de tre nasjonale rasene. Populasjonen består av knappe 3000 individer og da rasens første stambok kom ut i 1969 var det under 100 hester igjen i rasen. Det sier seg selv at rasen har og har hatt store utfordringer i forhold til innavl og avlsframgang.

I følge forsker Hanne Fjerdingby Olsen som disputerte for sin doktorgrad ved Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) i juni 2011, må det fødes og registreres 200 føll for å kunne vedlikeholde populasjonen. Situasjonen for nordlandshest/lyngshest er langt fra dette målet når vi ser på bedekningstalla for de siste to åra: 2011: 98, 2010: 123 (www.nhest.no 15.12.2011). Av disse bedekningene blei det født ca 90 føll i 2011 og vi kan vente om lag 70 føll i 2012.

Dølahest og nordlandshest/lyngshest står på FAO sin liste over utrydningstrua raser.

Norsk Hestesenter, som har et overordna ansvar for hesteavl i Norge og et spesielt ansvar for de nasjonale rasene, har i 2011 utarbeida en handlingsplan for de tre nasjonale rasene dølahest, fjordhest og nordlandshest/lyngshest. Noen av tiltaka i handlingsplanen er allerede finansiert av Norges Forskningsråd og utføres på UMB, mens en god del av planen må drives fram og finansieres fra Norsk Hestesenter. Det er foreløpig ikke satt av midler i budsjettet for 2012 til arbeid med denne handlingsplanen, men det skal legges fram et nytt budsjettforslag i januar 2012.

Landbruksdepartementet legger stor vekt på handlingsplanen og ba NNHS i sin søknad om driftstilskudd for 2012 om å legge stor vekt på handlingsplanen i NNHS sine planer for 2012.

NNHS vil være en svært viktig aktør i flere at tiltaka som er beskrevet i handlingsplanen. I arbeidet med markedsføring og omdømmebygging av rasen må det brukes elementer fra kultur og natur i opprinnelsesområdet. Dette må utarbeides og forankres i regionen som hesterasen kommer fra og NNHS vil dermed være en viktig aktør.

Markedsføring av rasen betinger velutdanna og gode representanter for rasen. I dette arbeidet er NNHS med sin hestefaglige kompetanse, erfaring med rasen og ikke minst tillit og anerkjennelse i miljøet rundt rasen vesentlig.

Gjennomgang av prosjekt i forhold til prosjektbeskrivelsen

Samarbeidsparter

Alslaget for lyngshest i Troms

Nord-Norsk Hestesenter og prosjektet har gjennom hele prosjektperioden hatt et svært godt samarbeid med alslaget. Prosjektleder sin funksjon som leder i alslaget gjør samarbeidet enkelt, men anses ikke for nødvendig for å videreføre det gode samarbeidet.

Eksempler på samarbeid i 2011: deltakelse i NM for nordlandshest/lyngshest i Skien hvor Troms deltok med 10 ekvipasjer og fikk både senior- og junior- Norgesmesterne.

Hingsteutstilling, hoppeutstilling, Lyngshestdaga, besøk i Russland med gjensitt i april fra Russland, i desember overtakelse i samarbeid med Mattilsynet av fire lyngshester fra et dyrehold som måtte avvikles.

Regionalt samarbeid;

- De ulike kommunene har vært svært støttende og positive i arbeidet for å styrke NNHS og arbeidet for hesterasen. Prosjektleder har hatt god kontakt og møtt engasjement hos spesielt ordførerne i Målselv, Kåfjord og Nordreisa.

- Regionrådene i Nord-Troms og Midt-Troms har spilt en viktig rolle for NNHS sin mulighet til å komme i dialog med Landbruksdepartementet og landbruksministeren, som i statsbudsjettet for 2012 førte til en økning av statstilskuddet.
- Fylkeskommunen i Troms har vært positiv i forbindelse med alslaget og NNHS sitt samarbeid med Russland, og har vært økonomiske bidragsytere inn i utviklingsprosjektet ved NNHS. Prosjektet har ikke foreløpig tatt tak i det store arbeidsfeltet med å få nordlandshest/lyngshest mer aktivt inn i skoleverket, men søknad om prosjektmidler blant annet til et slikt arbeid er sendt fylkeskommunen november 2011. Det har vært en dialog mellom tidligere ordfører i Målselv og Fylkeskommunen om dette prosjektet.
- Fylkesmennene oppleves som positive i kontakt om prosjektet, NNHS og hesterasen. Fylkesmennene i alle de tre Nord-Norske fylkene sendte et felles brev til Landbruksdepartementet om den svært krevende situasjonen ved NNHS. Dette anser vi at har hatt en positiv påvirkning i forhold til økning av tilskuddet over statsbudsjettet. Fylkesmannen i Troms gir tilskudd gjennom ordninga med regionale midler til eiere av nordlandshest/lyngshest som mottar produksjonstilskudd. Prosjektleder har bidratt til utforming av tekst i søknadsskjema og veiledning. Fylkesmennene i Troms og Nordland er engasjert i et prosjekt initiert av Høgskulen for landbruk og bygdenæringar (HLB), hvor NNHS vil gå inn som en samarbeidspart. Dette har også ført til en god og nyttig kontakt med BioForsk på Tjøtta.
- Reiselivsnæringa oppleves som vanskelige å oppnå kontakt med når det gjelder bruk av hesterasen i for eksempel omdømmebygging av landsdelen. Prosjektleder har vært engasjert i reiselivsnæringa gjennom egen bedrift og utdanning i flere år. I høst tok Visit Tromsø-regionen kontakt og ønsker å vite mer om tilbud fra aktører med lyngshest. Det er nytt og veldig gledelig. HLB-prosjektet som er nevnt ovenfor omhandler reiseliv og nasjonale hesteraser.

Nasjonalt samarbeid:

- Landslaget for nordlandshest/lyngshest. Prosjektleder har en løpende god kontakt med hovedstyret og redaktørene av medlemsbladet. På siste landsmøte (mars 2011) møtte forhenværende daglig leder ved NNHS og personen som fungerer i stillinga i dag, samt prosjektleder.
- Fokus unghest, et samarbeidsprosjekt mellom de tre norske hesterasene og Norsk Hestesenter. Prosjektleder sitter i arbeidsgruppa og NNHS er medarrangør for mange Fokus Unghest-kurs som avholdes i vår region
- Norges Fjordhestsenter. Det har vært noe kontakt i forbindelse med utarbeidelse av "Utredning om de tre nasjonale hestesentrene" og mer kontakt i arbeidet med "Handlingsplan for de nasjonale rasene" som prosjektleder ved NNHS har leda. I dette arbeidet er det godt samarbeid mellom de tre nasjonale hesterasene. Prosjektleder har også kontakt med sekretær for Norges Fjordhestslag, som har kontorsted på Norges Fjordhestsenter, gjennom Fokus Unghest.
- Norsk Hestesenter. Prosjektleder sitter i styret ved Norsk Hestesenter. Kontakten oppleves som ok, men med et stort potensial for bedre utvikling av dialog og samarbeid mellom de to sentrene slik det er beskrevet i "Utredning om de tre nasjonale hestesentrene".
- UMB, universitetet for miljø og biovitenskap. Prosjektleder har god kontakt med miljøet på UMB gjennom Fokus Unghest, arbeidsgruppa som har utarbeida forslaget til handlingsplan for de nasjonale rasene og gjennom et forskningsprosjekt (KMB-prosjekt) som er finansiert av Norges Forskningsråd med bidrag fra Fylkesmannen og Innovasjon Norge i Troms.
- NVH, Norges Veterinærhøgskole. Prosjektleder har vært involvert i en prosjektsøknad fra NVH som skal gjøre en spesifikk helseundersøkelse av en stor andel av 2009-årgangen av nordlandshest/lyngshest med tanke på patellahaking og låsing. Vi er også i kontakt med NVH om sammenliknende DNA-analyser mellom vår hesterase og en lokal hesterase i Arkhangelsk

fylke, som likner på nordlandshest/lyngshest. Det har i tidligere tider vært utstrakt kontakt mellom Nord-Norge og Arkhangelsk, sannsynligvis også med utveksling av hest.

- Norsk genressurscenter. Kontakten har vært sporadisk og positiv og bør styrkes.
- NORUT. Det har vært kontakt i prosjektperioden om mulige felles prosjekter – det har vært holdt to møter og telefon- og e-post-kontakt, uten at vi har kommet i mål med noe prosjekt.

Internasjonalt samarbeid

Det hestefaglige miljøet i Arkhangelsk fylke, Russland. Kontakten er oppretta med alslaget for lyngshest og prosjektene er finansiert av Barentssekretariatet i to år; 2010 og 2011. NNHS-prosjektet har bidratt med midler til reise for prosjektleder i 2011. NNHS har også bidratt som vertskap ved besøket fra Russland både i 2010 og 2011.

Finland med sin finske hest og det avlsfaglige tyngdepunktet i Yppäjä er også interessante samarbeidsparter. Dette er en kontakt som prosjektleder har ønska å opprette i løpet av 2011, men som det ikke har vært kapasitet og økonomi til å gjennomføre.

Nasjonalt senter for nordlandshest/lyngshest

”Et viktig mål for prosjektet er å styrke NNHS sitt arbeid med og for nordlandshesten/lyngshesten regionalt og nasjonalt og å tydeliggjøre rollen senteret har for nordlandshesten/lyngshesten”.

Prosjektleder har brukt en ikke ubetydelig del av arbeidstida nettopp på denne oppgaven. Målene for prosjektet kan vanskelig nås uten et velfungerende, kompetent og tydelig Nord-Norsk Hestesenter.

Følgende er gjort:

- Det føres en fortløpende dialog med Landslaget for nordlandshest/lyngshest om samarbeidsformer og bidrag til utvikling av hesterasen. Dette arbeidet går sakte framover både på grunn av situasjonen ved NNHS og muligens en treghet i Landslaget til å se hvordan NNHS kan brukes. Det er vedtatt konkrete tiltak på Landsmøtet i mars 2011. Sekretariatsfunksjonen for Landslaget skal legges til NNHS så snart NNHS har arbeidskapasitet til denne oppgaven.
- Regionrådene i Nord-Troms og Midt-Troms er besøkt og det er en sporadisk og positiv kontakt om situasjonen for NNHS og for hesterasen.
- Ordførere (Nordreisa, Kåfjord, Målselv) er møtt ved flere anledninger og de er informert om situasjonen og har brakt denne informasjonen med seg til fylkestinget, egne partier på nasjonalt nivå og til Landbruksdepartementet. Ordfører i Målselv har tatt en svært aktiv og viktig rolle i arbeidet med å sikre forsvarlig drift og utviklingsmuligheter for NNHS.
- Stortingspolitikere (Irene Lange Nordahl, Tove K. Knutsen), er kontakta og har mottatt informasjon ved flere anledninger. Irene Lange Nordahl har bidratt til utbetaling av et ekstraordinært tilskudd fra Landbruksdepartementet til NNHS i 2011.
- Landbruksministeren inviterte til møte med NNHS i februar 2010. Prosjektleder og daværende daglig leder var ansvarlige for det faglige innholdet i møtet på vegne av NNHS.
- Norsk Hestesenter utarbeida i løpet av 2010 en rapport om de tre nasjonale hestesentra på oppfordring fra Landbruks- og matdepartementet (LMD). Prosjektleder og daværende daglig leder ved NNHS utarbeida i fellesskap NNHS sitt bidrag til rapporten. Samarbeidet med NHS sin arbeidsgruppe opplevdes som positiv og NNHS blei i rapporten anerkjent for sitt arbeid for hesterasen. Rapporten pekte på utfordringene for NNHS på en måte som i stor grad opplevdes som gjenkjennelig. Rapporten blei oversendt LMD høsten 2010. Fredag 13.mai 2011 var NNHS sammen med de to andre senterne invitert til møte i LMD hvor innholdet i rapporten blei diskutert. I møtet var det enighet om å starte et arbeid for å konkretisere de

nasjonale oppgavene og å utarbeide samarbeidsområder og oppgavefordeling mellom sentrene. LMD har foreløpig ikke iverksatt dette arbeidet, men de tok kontakt med NNHS i november 2011 og sa de ønska et snarlig møte.

- Pressen forsøkes brukt for å fremme NNHS og nordlandshesten/lyngshesten sin sak. Erfaringene så langt tilsier at det er lettere å "selge inn" enkelt stoff om aktiviteter enn å få journalistene til å gå inn i materien i forhold til NNHS sin videre skjebne. Nordlys holdes orientert og har hatt en liten notis om situasjonen. Lokalavisene i kommunene nær NNHS skriver forholdsvis oftere om situasjonen ved senteret. NRK Troms har tatt kontakt og ønsker å lage et program om hesterasen i regionen, NNHS og samarbeidet med Russland.

Oppsummert antar vi at NNHS er noe bedre kjent i regionen og i enkelte miljøer på landsbasis enn ved prosjektstart. NNHS er styrka økonomisk i prosjektperioden og LMD har tatt ansvar for en felles gjennomgang av oppgavefordeling og finansiering av de tre nasjonale hestesentrene.

Det er likevel fortsatt svært mye ugjørt før NNHS har en veletablert rolle som et nasjonalt senter for nordlandshest/lyngshest.

Mål for prosjektet

Bevare og utvikle nordlandshest/lyngshesten, en nasjonal hesterase med lokal forankring i Troms og Nord-Norge.

Målet er stort og vanskelig målbart både som en del av dette prosjektet og i den store sammenhengen.

Vi kan se at tallene for antall hester av denne rasen i regionen har endra seg i positiv retning i prosjektperioden uten at man kan tilskrive prosjektet noen ære for dette.

	2009	2010
Nordland	369	376
Troms	327	354
Finnmark	56	57

Antall nordlandshest/lyngshester økte med 54 i landet totalt fra 2009 til 2010. Økningen av antallet hester i landsdelen økte med 35. Det vil si at landsdelen sto for nesten 70 % av økningen på tross av at hestetallet er under 30 % av det totale hestetallet i populasjonen.

Oppdaterte tall for 2011 har vi dessverre ikke på det nåværende tidspunkt.

Tallene og endringene er små og kan i beste fall tolkes som en tendens.

Antall bedekninger er et mål for populasjonsutvikling. Antall bedekninger har på landsbasis vist en dramatisk synkende tendens:

NHS årsmelding 2008:

2004: bedekninger: 227, føll i 2005: 169.

2005: bedekninger 265, føll i 2006: 174

2006: bedekninger 249, føll i 2007: 163

2007: bedekninger 250, føll i 2008: 132
2008: bedekninger 196

Fra Landslaget for nordlandshest/lyngshest, www.rimfakse.no:

2009: bedekninger 141 derav mer enn 50 i Nord-Norge.

NHS sin nettside www.nhest.no

2010: bedekninger 123 derav nesten 50 i Nord-Norge (24 i Troms); (www.rimfakse.no)

2011: bedekninger 98 derav 30 i Nord-Norge (25 i Troms); (www.rimfakse.no)

Som vi ser viser ikke bedekningstallene for den nordlige landsdelen en like dramatisk nedgang som i resten av landet de siste årene. Landsdelen står for en større andel bedekninger i 2010 og 2011 (30 % - 40 %) i forhold til antall hester i landsdelen som utgjør omtrent 25 % av populasjonen.

Hvis man ser på antall viste hingster på utstilling og antall hingster i avl ser vi også i dette bildet en større aktivitet og et større bidrag fra den nordlige landsdelen enn fra resten av landet. Av 30 hingster brukt i avl i 2011 var 15 oppdretta eller eid i Nord-Norge.

Antall avholdte kurs i regi av lokallagene med støtte fra Fokus Unghest er betydelig større i Nord-Norge enn i resten av landet til sammen.

Oppsummering;

Disse indikasjonene på større aktivitet både med tanke på bruk og avl kan ikke tilskrives aktiviteter i prosjektet, men det viser at landsdelen er svært viktig for hesterasen. Man kan også anta at NNHS spiller en viktig rolle i dette bildet.

Orientering om tiltak som er beskrevet i prosjektplanen

1. Etablere Nordlandshest/lyngshestforum Nord-Norge.

Dette forumet er ikke formelt etablert men prosjektleder og NNHS er i løpende og god kontakt med representanter for organer og etater som var tenkt som deltakere i forumet. Kontakten videreføres i den nye stillinga som prosjektleder tiltrer i januar 2012. Etter prosjektleder sin vurdering ivaretas kontakten med de ulike organene godt nok slik situasjonen er i dag, uten et formelt organ.

2. Foreta en undersøkelse som munner ut i en oversikt over antall nordlandshest/lyngshester fordelt på ulike bruksområder.

Undersøkelsen om antall nordlandshest/lyngshester er gjennomført. Resultatene er sendt bidragsyterne som vedlegg til rapporten datert april 2011. Resultatene er også lagt ut på prosjektet sin side på NNHS sin side. Link til denne sida ligger ved denne sluttrapporten.

3. Etablere Ponnitravskole i samarbeid med Det Norske Travelskap, Nord-Norge Travforbund og lokallag.

Avtale om Ponnitravskole og Ponnileir 2010 var på plass, men blei ikke gjennomført på grunn av dårlig oppslutning. NNHS har kompetanse og egnede hester, samt et samarbeid med Målselv travlag om lån av utstyr og felles transport til enkelte travløp. Vi har likevel ikke lykkes med dette tiltaket. Ponnitrav er en viktig arena for aktivitet med hesterasen. Det er også en velegna arena for å fange interessen til gutter, som ellers er i stort mindretall når det gjelder rideaktiviteter med nordlandshest/lyngshest og hest i sin alminnelighet. NNHS vil forsøke å få til aktiviteter med ponnitrav igjen.

4. Regelverket som forvaltes av Norges Rytterforbund skal tilpasses slik at nordlandshest/lyngshest kan delta i flere ordinære konkurranser.

Forslag er sendt til Landsmøtet til Landslaget for nordlandshest/lyngshest som er rett instans for å føre samtaler med NRYF. De er positive til dette. NNHS vil være tilgjengelig med sin kompetanse i dette arbeidet.

5. NNHS skal bidra aktivt til at hesterasen inngår i større grad enn i dag i reiselivsopplevelser i landsdelen. Dette søkes oppnådd blant annet gjennom samarbeid med Troms Reiseliv og Nordnorsk Reiseliv AS. Reiselivet i landsdelen må bevisstgjøres om rasens potensiale som merkevare for regionen.

Diskusjoner og samtaler omkring kurstilbud tilpassa reiseliv og annen næring med hesterasen pågår, men kapasiteten på NNHS er begrensa, slik at det er vanskelig å få noen aktiviteter i gang. NNHS har søkt Troms Fylkeskommune om prosjektmidler for 2012 hvor blant annet utvikling av tilbud innafor kurstilbud for reiselivsaktører med hest inngår. Som nevnt tidligere i denne sluttrapporten er NNHS invitert med av Fylkesmennene i Troms og Nordland i et internasjonalt reiselivsprosjekt med nasjonale hesteraser. Prosjekt initiert av Høgskulen for landbruk og bygdenæringar (HLB), det er finansiert av NORA, omfatter opprinnelig Island, Færøyene og Vest-Norge, men på initiativ fra Fylkesmennene er NNHS og BioForsk Tjøtta invitert med i prosjektet. Prosjektleder og instruktør ved NNHS er begge engasjert i en reiselivsbedrift med lyngshest, som henholdsvis eier og turlleder (www.lyngshestlandet.no), slik at NNHS også har noe praktisk erfaring på området.

6. Etablere formelt samarbeid mellom NNHS og Landslaget for nordlandshest/lyngshest.

Landsmøtevedtak mars 2011: "Fortsette å utvide og styrke samarbeidet med Nord- Norsk Hestesenter".

7. Initiere prosess for å etablere en lyngshest/reiselivslinje på videregående skole i landsdelen.

Tiltaket er ikke satt i gang, på grunn av manglende ressurser, men søknad til Troms Fylkeskommune om prosjektmidler som også skal jobbe med utvikling av NNHS som kompetansesenter er som nevnt sendt november 2011. Sammenfatta søker NNHS fylkeskommunen om prosjektmidler til følgende for 2012:

Tilskuddet er tenkt brukt til:

- *Daglig leder-funksjon 40 - 50 %-stilling*
- *En stillingsressurs, for eksempel 20 - 30 %, som skal jobbe med finansiering av kompetansesenter-delen og byggetrinn II*
- *En stillingsressurs, for eksempel 20 - 30 %, som skal jobbe med den faglige utviklinga av kompetansesenter-delen både internt på NNHS og i forhold til skoleverket i regionen*
- *Noen midler til dekking av drift og vedlikehold.*

8. Filmprosjektet "Den mytiske hesten".

Noe arbeid er gjort i 2009, og prosjektet er tatt opp igjen i 2011. Slutføring av filmen har foreløpig ikke blitt noe av fordi vi ikke har greid å finansiere arbeidet. Det er i november sendt søknad til Fylkesmennene i Troms og Nordland, innovasjon Norge i Troms og Norsk genressurssenter om midler til tiltak ved NNHS i 2012. Dette filmprosjektet inngår i søknaden. Fylkesmannen i Troms har gitt positive signaler i forbindelse med behandling av søknaden.

9. Kurs for ridelærere og fysioterapeuter rettet mot nordlandshest/lyngshest som terapihest.

Tiltaket er ikke satt i gang, men inngår i NNHS sine planer for samarbeidsområder mellom NHS og NNHS som skal diskuteres i LMD. NNHS vil også søke samarbeid med Fokus unghest og Hest & Helse om utdanning av hester til terapihester.

10. Kvalitetssikring av salgshester/skolehester via test etablert av NNHS.

Tiltaket er ikke formelt satt i gang, men temaet er ofte gjenstand for diskusjon og når kapasitet og økonomi er på plass vil NNHS tilby denne tjenesten. I skrivende stund har NNHS flere nordlandshest/lyngshest til trening og utdanning for privatpersoner. NNHS har også tatt i mot 4 hingster av rasen, fra et dyrehold som måtte avvikles. NNHS vil vurdere hingstene, trene dem opp til bruk for NNHS eller for videre salg dersom hestene viser seg egnet som brukshester.

Orientering om informasjons- og profileringsarbeidet

Profilering av prosjektet og formidling av informasjon og kunnskap om hesterasen har vært prioritert høyt i prosjektet. Det sto ikke i prosjektbeskrivelsen som et tiltak, men som en løpende oppgave.

Følgende kanaler er brukt;

- Lokale, regionale og nasjonale aviser: Framtid i Nord, Nordlys, Nye Troms, Bondebladet og Nasjonen.
- Tidsskrift: Hesteliv, Ottar (Tromsø museum sitt populærvitenskapelige tidsskrift), Arbeidshesten, Hestesport (Norges rytterforbund sitt medlemsblad).
- Bildemateriale til bok utgitt av Tun forlag: "Lykkelige øyeblikk i Norsk landbruk"
- Møter og kontakt med: Regionrådene i Nord-Troms og Midt-Troms, ordførere (Nordreisa, Kåfjord, Målselv), stortingspolitikere (Irene Lange Nordahl, Tove K. Knutsen), informasjon og samarbeid med Russiske veterinærmyndigheter i samarbeid med alslaget for lyngshest i Troms (2010), Norges Veterinærhøgskole, UMB, Barentssekretariatet, Landbruksministeren februar 2010 og mai 2011, Norsk Hestesenter, Norges Fjordhestsenter, Norges Fjordhestlag og Norges Dølahestlag
- Informasjon i omdømmeprojekt for Nord-Troms og regionale møter om utvikling av reiseliv og opplevelser i regi av Innovasjon Norge og Troms Reiseliv (nå Nord Norsk Reiseliv), lokale reiselivsselskaper/kulturinstitusjoner. Informasjon under Riddu Riddu-festivalen i Kåfjord-kommune 2009, Nordreisa kommune; næringskonsulent og planleggere, Ihana!, Kronebutikken, VisitTromsø-regionen.
- Matfestival, Landbruksmessa i Balsfjord, julemesse i Målselv
- Informasjonsmøter i videregående skole
- Informasjon til og samarbeid med 4H
- Informasjon gjennom hesteorganisasjonene sine kanaler: NNHS sin egen nettside, NHS sin nettside, Rimfakse-portal og Rimfakse-bladet, (landslaget for nordlandshest/lyngshest), samt lokalt medlemsblad for Alslaget for lyngshest i Troms, medlemsmøter i Troms og på Landsmøtet for nordlandshest/lyngshest 2010 og 2011, Fokus Unghest, under arrangement som utstillinger og konkurranser på Nord-Norsk Hestesenter, oppslag på Nord-Norsk Hestesenter
- Nyheter fra LMD (10.02.2010)

- Foredrag på Tromsø Museum (17.10.2010), bildemateriale til foredrag på senioruniversitetet i Tromsø (16.11.2011)
- Markedsføring i forbindelse med NM for lyngshest i Skien i juli 2011. Da reiste det en stor delegasjon fra Nord-Norge til NM.

Andre tiltak:

- Etablert kontakt med arkeolog med hesteinteresse ved universitetet i Tromsø. Bistå med opplysninger om mulig finansiering av en doktorgrad om hest i Nord Norge.
- Etablert kontakt med og har begynt arbeidet med en foto-utstilling om lyngshesten; positive signaler fra fylkesmannen i Troms til søknad om finansiering.
- Søknader om utsmykking av NNHS – det skal syns at man er kommet til nasjonalt senter for lyngshest – det gjør man ikke i dag. Til dels inkludert i før omtalte søknad til fylkesmennene i Troms og Nordland, Innovasjon Norge og Norsk genressurscenter.
- NORA-prosjektet om turisme med nasjonale hesteraser. Omtalt under punkt 5.
- Det er tatt ut DNA-prøver av nordlandshest/lyngshest og en russisk hesterase; mezenhest for analyser på Norges Veterinærhøgskole. NVH sier nå at analysene er ferdige, men tolkning om sammensetning av resultatene gjenstår. NRK Troms ved Laila Lanes har vist stor interesse for denne undersøkelsen og for vårt samarbeid med Russland. Hun ønsker å lage et program om hesterasen vår i Troms, om NNHS og om vår kontakt til Russland.
- Utvikle en pilot for en signaturaktivitet for hesterasen i samarbeid med UMB. Dette er et tiltak i handlingsplanen for de nasjonale rasene, det avlsfaglige arbeidet er finansiert fra Norges Forskningsråd, men det hestefaglige og praktiske arbeidet er foreløpig ikke finansiert – det inngår også i søknaden til fylkesmennene, Innovasjon Norge og Norges genressurscenter.

Kommunikasjon og informasjon til bidragsytere i prosjektperioden

Det er avholdt ett styringsgruppemøte i prosjektperioden. Alle bidragsytere har mottatt en orientering om prosjektet høsten 2009 og en rapport i april 2011. Enkelte bidragsytere har bedt om og fått annen informasjon underveis (Hestehjelpskassa og Norsk genressurscenter). Prosjektleder har vært i jevnlig kontakt med de fleste kommunene som har tilsagt bidrag (Nordreisa, Kåfjord og Målselv), samt regionrådene i Nord- og Midt-Troms. Prosjektleder har også hatt sporadisk kontakt med Norsk genressurscenter og Innovasjon Norge, Troms og jevnlig kontakt med Fylkesmannen i Troms og Nordland (de siste månedene).

Prosjektleder sine andre engasjement med relevans til arbeidet i prosjektet

Prosjektleder er engasjert i følgende aktiviteter som har tilknytning til arbeidet med å bevare og fremme hesterasen:

- Leder i alslaget for lyngshest i Troms og ansvarlig for samarbeidsprosjekt med Russland i 2010 og 2011. (Samarbeid med Nord-Vest-Russland finansieres av Barentssekretariatet med bidrag fra prosjektet i 2011. Hensikten er erfaringsutveksling om bevaring og utvikling av små nasjonale hesteraser og DNA-undersøkelser av de to hesterasene for å se om de kan ha felles gener og dermed felles historie.)
- Medlem i arbeidsgruppa for Fokus Unghest siden starten
- Styremedlem på Norsk Hestesenter
  - Leder arbeidsgruppe som har utarbeida en handlingsplan for de særnorske hesterasene,

- deltaker i arbeidsgruppe UMB; identitet og signaturaktivitet

Alle engasjementene er tillitsverv, noen med en form for godtgjersle, men alle fordrer en stor frivillig innsats. Prosjektleder er av den oppfatning at dugnadsinnsatsen som kan legges ned i disse ulike vervene er adskillig større enn den ville vært uten prosjektstillinga ved Nord-Norsk Hestesenter.

Prosjektleder har hatt en 20 % stilling som omdømmemedarbeider i Nordreisa kommune i 2009/2010. Omdømmeprojektet som er et felles prosjekt mellom 6 Nord-Troms kommuner videreføres høsten 2011. Hesterasen som del av omdømmebygging for regionen er brakt inn i diskusjonen og brukes aktivt i omdømmeprojektet i dag. Eksamensoppgaven ved Universitetet i Troms på studiet STV-6013 – Omdømmebygging og stedsutvikling for prosjektleder hadde tittelen: "Lyngshesten som bidragsyter ved omdømmebygging og stedsutvikling i Nord-Troms".

Økonomi

Prosjektleder har vært tilsatt i 50 %, men har jobbet mer enn sin stillingsdel og har fakturer for ekstra arbeidstimer innafor budsjettammen for 2010 og 2011. Gjenstående lønnsmidler er brukt til å forlenge prosjektperioden ut 2011. Det gjenstår i tillegg noen ubrukte midler i forhold til prosjektplan og finansiering av prosjektet. Dette skyldes i hovedsak at situasjonen på NNHS har vært så krevende at det ikke har vært arbeidskapasitet til å få ut midler og til å bidra faglig eller praktisk i prosjektet. Det har heller ikke vært økonomi til å forskuttere aktiviteter i prosjektet, men det har til tider vært problematisk å utbetale lønn i rett tid og dekke faktiske kostnader i prosjektet.

Vi har engasjert en prosjektmedarbeider på timebasis fra mars 2011 for å få bedre oversikt og styring av økonomien i prosjektet. Prosjektmedarbeideren er regnskapsutdanna. Det har tatt tid å finne fram dokumentene som tilhører dette prosjektet på NNHS og de to ulike regnskapsfirmaene som er brukt i prosjektperioden, men ved avslutning av prosjektet foreligger det en god økonomisk oversikt. Revidert regnskap vedlagt.

Videre planer

Prosjektleder er tilbudt en 50 %-stilling ved NNHS fra januar 2012 for å videreføre arbeidet med å utvikle og bevare nordlandshest/lyngshest. Arbeidet er tenkt videreført slik det er gjennomført i utviklingsprosjektet 2009 – 2011, med tiltak i tillegg som er beskrevet i søknad til fylkesmennene, Innovasjon og genressurs-senteret og i tråd med tiltak beskrevet i handlingsplan for de nasjonale rasene (NHS 2011).

Takk

Jeg vil gjerne få takke alle økonomiske bidragsytere, samarbeidsparter for øvrig, gode samtalepartner, hjelpere og "ballspillere", fantastiske kollegaer på NNHS og et unikt, kompetent og engasjert miljø for hesterasen i Nord-Norge. Jeg er svært glad for at jeg har fått bruke tida mi på dette arbeidet – og for at jeg skal få lov til å fortsette å gi et lite bidrag for å ta vare på og bruke vår unike kulturskatt nordlandshest/lyngshesten.

Storslett 16.12.2011

Birgit D. Nielsen

Vedlegg:

Kopi av timeliste fordelt på uker i 2009 – 2011

Kopi av revidert regnskap

Utbetalingsanmodning til de bidragsyterne hvor prosjektet har midler tilgode

Link til prosjektets side på NNHS:

<http://www.rimfakse.no/?nnid=148&nc=29>

Link til Utredning om nasjonale sentre (Norsk Hestesenter):

<http://rimfakse.no/filer/landslaget/file/utrredning%20om%20de%20nasjonale%20hestesentrene.pdf>

Link til Handlingsplan for de nasjonale rasene (Norsk hestesenter):

<http://rimfakse.no/filer/landslaget/file/Handlingsplan.pdf>

Link til Fokus Unghest:

<http://www.unghest.no/>

Adressater rapporten er sendt til:

Fylkesmannen i Troms, Postboks 6105, 9291 Tromsø

Innovasjon Norge, Troms, Postboks 6304, 9293 Tromsø

Fylkesmannen i Nordland, 8002 Bodø

Norsk genressurscenter, P.b. 114, 1431 Ås

Troms fylkeskommune, Postboks 6600, 9296 Tromsø

Lyngen kommune, Kjosveien 12, 9060 Lyngseidet

Gáivuona suohkan /Kåfjord kommune, Øvervegen 2, 9146 Olderdalen

Målselv kommune, Moen, 9321 Moen

Nordreisa kommune, Postboks 174, 9156 Storslett

Hestehjelpskassa, Norsk Hestesenter, Starum, 2850 Lena